

Шевчик Б. М.,

к.е.н., доц. кафедри економічної теорії, Львівська комерційна академія, м. Львів

ІДЕЯ СВОБОДИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ОРІЄНТАЛІЗМ

Анотація. Розглядається свобода як ресурс самоактуалізації у режимах флуктуацій економічних систем. Висувається гіпотеза негентропійно-асимулякративного принципу формотворення вартості інформаційного блага нооекономіки ідеаційної культурної ментальності, яка визначається авторами як економічний орієнталізм. Ресурс свободи реалізується як парадигмальний проект самоактуалізації для трансформації патернальних конфігурацій суспільно-економічного відтворення у контексті цінностей домінуючого типу культури.

Ключові слова: чуттєва та ідеаційна культурна ментальність, ургічна та гонічна ментальність, патернальний ансамбль, парадигмальний проект, мультиінтелектуальна соціокультурна система, Енергія Прогресу, «Синя Економіка», «Червона Банкономіка», симулякр, економічний орієнталізм.

Shevchuk B. M.,

Ph.D., Associate Professor, Associate professor of the Department of Economic Theory, Lviv Academy of Commerce, Lviv

THE IDEA OF FREEDOM AND ECONOMIC ORIENTALISM

Abstract. Freedom as a resource of self-actualization in the modes of fluctuations of economic systems is considered. The hypothesis of a negentropic-asimulacrum principle of value formation of information welfare of the noo-economy of ideative and cultural mentality, which is defined herein as economic orientalism, is set up. A freedom resource is implemented as a paradigm project of self-actualization to transform paternal configurations of socio-economic reproduction in the context of values of a dominant type of culture.

Keywords: sensual and ideative cultural mentality, urgic and honic mentality, paternal ensemble, paradigm project, multi-intellectual and socio-cultural system, Progress Energy, “Blue Economy”, “Red Bank-Economy”, simulacrum, economic orientalism.

Постановка проблеми. Практичний аспект свободи в умовах нооекономіки насправді буденний – це звичайнісінька можливість людини бути собою, творчо самовідбутися і досвід свого інтелігібельного життя за зростаючою совістю пропонувати як мінові вартості на ринку інформаційних послуг.

Кожна економічна система – це продукт культури, точніше, сукупність патернальних конфігурацій, що забезпечують суспільне відтворення. Культурні цінності зумовлюють структуру патернальних ансамблів і формують шкалу потреб, яка сутнісно поляризована на потреби матеріального та духовного порядків. Відповідно, цінності духовні або матеріальні концентруються в якості первинних оболонок ядра патернальної матриці і зумовлюють характер системи суспільного відтворення як домінуючий соціокультурний тип чуттєвої або ідеаційної культурної ментальності.

Новітня епоха знаменна тим, що поруч із інтенсивними процесами розвитку новітніх технологій та глобалізації, має місце ще один процес, який протікає латентно і на який не всі звертають увагу – процес соціокультурних флуктуацій із наростаючою перспективою зміни домінуючого чуттєвого типу культури у свою протилежність – ідеаційний

тип. Соціокультурна біфуркація відбувається як реалізація і поширення альтернативного парадигмального проекту самоактуалізації, який постає як інноваційний досвід звершеного чину втіленого потенціалу волі. Тобто – це продукт свободи як цінності бути іншим і бути толерованим частиною суспільства. Наш час – це світанок ідеаційної культури, яка запанує як інноваційний парадигмальний проект розвитку і кристалізується у патернах цілепокладання волі у системах суспільного відтворення, зокрема як функціональний тип економічних систем. У дослідженні вектора економічної свободи у контексті ідеаційної культури, проект якої визначається як економічний орієнталізм, полягає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про взаємозв'язок і взаємовплив економіки та культури говорять і пишуть часто, зокрема про економічну культуру, під якою найчастіше розуміють етичний характер виробничих трансакцій та інституційні особливості ринкових інтеракцій. Натомість, про культурний процес як фактор еволюції економічних систем, як біфуркаційне середовище зміни не просто фундаментальних, а глибинних основ розвитку економічних систем, що характеризуються зрушеннями у свідомості, переоцінкою онтологічного змісту

цінностей ідентичності, а отже, патернів відтворення, говорили фрагментарно, констатували окремі явища, але не було системних досліджень.

Для висвітлення ідеї свободи як цінності ідеаційної культури інформаційної нооекономіки нами використано результати наукових досліджень вчених різних суспільно-гуманітарних сфер. Зокрема, теорію соціокультурних флуктуацій П. Сорокіна [27], концепцію «Іншого канону» Е. Райнерта [21] та принципи структуризації економічних систем на основі культурних цінностей Дж. Гараєдагі [6], моделі «Синьої Економіки» Г. Паулі [18], теоретичного аналізу культурних ментальностей Г. Гачева [7], «філософію серця» Г. Сковороди [26] та «філософію господарства» С. Булгакова [2], теорію фізичної економії С. Подолинського [19], В. Вернадського [4], та М. Руденка [23, 24], еволюційну економічну теорію Й. Шумпетера [29], концепцію хвиль економічного розвитку Е. Тоффлера [28] та інституціоналізації Інтернет-бізнесу М. Кастельса [14], концепцію «подвійної спіралі історії» К. Кантора [13], ідею симулякрів Ж. Бодрієра [1], парадигму Примордіалізму і Традиційного порядку Р. Генона [8, 9] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз ціннісних змістів економічної свободи у соціокультурних контекстах, зокрема, футуросинергетичний аналіз можливого вектора трудового цілепокладання виробництва і реалізації слова як товару в умовах постіндустріальної нооекономіки ідеаційної культурної ментальності, інтерпретованої авторами статті як економічний орієнталізм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія цивілізації – це розгортання у соціальному часі ідеї свободи як парадигмального проекту розвитку людства. Економічна система є продуктом домінуючого типу культури (сукупності патернальних ансамблів відтворення індивідуального та суспільного буття), тому системний аналіз слід розпочинати з того образу світу (механізму другого порядку, соціетального макрофрактала-атрактора), який домінуючий тип культури (чуттєвої або ідеаційної) пропонує як поле мотивацій життєдіяльності, котрі реалізуються через економічні відносини.

Образ світу несе ідею сотворення світу. Культурна ментальність оперує двома принципами світотворення: ургічним і гонічним. Ургічний принцип несе в собі ідею світу, сотвореного деміургом. Призначення людини – довершити сотворене. Ургічна свідомість трактує сотворене як матеріал подальшого творення у поступі вдосконалення середовища у відповідність до ідеалу – первинного задуму Творця. Дихотомія між свободою і необхідністю долається синкретичним імперативом трактування свободи як усвідомленої необхідності чинити вибір і вибирати чин. Внутрішні суперечності поляризованих інтересів у межах системи узгоджуються реалізацією договору – так виникає держава суспільного договору та ринкова система економіки. За способом синергічної дії соціокультурні системи ургічної ментальності зумовлюються двома

принципами структуризації: механістичним та організменним. Механістична система є елементом надсистеми, позбавленим власної мети. Центр її управління перебуває поза межами її структури, бо вона – знаряддя надсистеми. Для організменної, або біологічної, системи мета полягає у виживанні, а спосіб виживання – адаптація, причому адаптується не лише система до умов середовища, а й середовище трансформується системою для потреб її самозбереження.

Поруч із механічним та біологічним існує ще мультиінтелектуальний принцип структуризації соціокультурних систем ургічної ментальності, коли мета системи релевантна меті індивіда. Крім адаптаційних ресурсів система наділена потенціалом біфуркаційних засобів «творчих руйнацій» та «нових комбінацій». Суперечності долаються укладенням та дотриманням договору, який є формою суспільної ітерації. Для ургічної ментальності мультиінтелектуальних соціокультурних систем – це вищий вимір розуміння свободи як усвідомленої необхідності «грати за правилами» згідно із пунктами суспільного договору.

Усі види систем ургічної ментальності мають спільну ознаку – вони не сприймають довкілля як живе середовище і тому у процесі трансформації середовища для потреб системи нехтується репродуктивна складова середовища, причому як гео- та біо-, так і того простору антропосфери, котрий перебуває поза межами структури ургічної системи. Звідси випливають загрози і перспективи екологічних та соціальних катаклізмів. Для свого задовільного існування соціально-економічні системи ургічного типу культурної ментальності обов'язково мають функціонувати у біполярному режимі із наявністю середовища для імпорту енергії та експорту ентропії. У системі економічних відносин на сучасному етапі функціонування постіндустріальних економічних систем такі полярні середовища штучно підтримуються через нав'язувані інститутами Світової Банкоміки контури посилювальних зворотних зв'язків із спеціалізації «виробництва злиднів» у формах: «пастки бідності», «ресурсного прокляття», «Малтусового кумівства», «загадки капіталу», «продуктивності козопасів», експлуатації «спільного ресурсу», моделі «глухого кута» тощо, а центром відтворення екстерналій для зовнішнього середовища виступає патернальна соціокультурна модель «Червоної Банкоміки». Така система запрограмована на перманентні кризи, які в економічній теорії мейнстріму трактуються як закономірні нормальні явища.

Гонічна культурна ментальність трактує світ не як створений, а як народжений. Тут Творець не деміург, а батько. Світ довкола – жива система, де усе існуюче покликане до життя. Відтворення життя у його якісному оновленні – мета функціонування системи гонічної ментальності. Свобода і розвиток взаємореферентні. Мультиінтелектуальність – єдиний принцип структуризації соціально-економічних систем гонічної культурної ментальності. Межею компетенції, компромісу та умовою синергічності виступає не «договірна», а «іманентна прав-

да», де мета кожного референтна меті усіх у єдиному образі світу. Образ світу – це іпостасний ойкос екзистенціальної повноти Творця, даний у пізнання як локальна модель бажаної дійсності у сучасності, котра є підсумком становлення народу в його історії; де свобода – це спосіб здійснення буття, спосіб спільної участі суб'єкт-фракталів в існуванні іпостасей даного унікального виду, зокрема нації.

Ургічна та гонічна культурні ментальності функціонують в режимі соціокультурних флуктуацій, де біфуркаційним чином перманентно набуває домінуючі або чуттєві, або ідеаційні культурні типи. Чуттєва культурна ментальність прагне максимуму задоволення, чуттєвих вражень, гедоністично-утилітарного комфорту, який досягається екстремно орієнтованою діяльністю зміни та утилізації довкілля з допомогою інноваційного техногенезу. Ідеаційна культурна ментальність орієнтована на пізнання сутності проявлених феноменів буття. Вона саморефлексивна. Переважають духовні потреби, активність інтровертна, орієнтована на пізнання вічних цінностей. Мета діяльності – максимізація стану соборної спільнотності. Діяльність на основі ургічно-чуттєвої культурної ментальності передбачає тотальну утилізацію будь-якого середовища для забезпечення практичного комфорту кожному індивіду, для якого свобода як цінність – це безперешкодна можливість максимального задоволення чуттєвих потреб, передусім через матеріальне споживання. Довколишній світ для такої ментальності – це поле вже здобутих і ще не здобутих трофеїв у режимі «війни всіх проти всіх». Діяльність на основі гонічно-чуттєвої ментальності передбачає максимальне задоволення чуттєвих вражень сентиментального співпережиття та високого ступеня інтеграції у природне довкілля, містичне (часто до екзальтації) пережиття єдності з природою, а також творення альтернативних до реальності віртуально-хімерних іманентних квазісвітів як взірців відтворення з допомогою сучасних комп'ютерних технологій. Можливість вільно продукувати, поширювати і реалізовувати на ринку інформаційних послуг віртуальні химери-симуляри як високовартісні товари – сенс свободи цього типу культурної ментальності.

Ургічно-ідеаційна культурна ментальність проявилася у тих футуристичних парадигмальних проєктах суспільно-економічного розвитку, які К. Поппер [20] визначав як «есенціалістські». Це проєкти радикальної трансформації соціально-економічних систем на основі виплеканої вченими в кабінетних умовах гіпотези-ідеалу. Прикладом може слугувати марксизм. Найбільша дихотомія свідомості для цього типу ментальності – це антагонізм між сучасним і майбутнім, де несправедливий суспільно-економічний устрій сучасності має бути якісно і докорінно видозмінений (часто із застосуванням насильства) в ім'я «світлого» майбутнього. На основі досвіду існування комуністичних суспільств можна констатувати, що ідея свободи, як атрактивна цінність, змістовно наповнена принципами соборних спільнотностей. Однак, індивідуальна ініціатива та синергічна дія мають або деструктивний характер

(«весь мир насилья мы разумим»), або мета системи досягається шляхом підпорядкування індивідуальної волі ціною пожертви індивідуальним інтересом на користь загального. У такому суспільстві цінність свободи як можливість спротиву щонайменше не толерується, а переважно жорстко присікається.

Гонічно-ідеаційна культурна ментальність зустрічається вкрай рідко, а суспільно-економічні формації на її основі в академічній версії світової історії невідомі.

Суть свободи полягає не лише у можливостях та соціальних гарантіях забезпечення можливостей відтворювальної діяльності, а й у безперешкодності творчо-інноваційно, поєднуючи непоєднуване, творити нове, розширюючи можливості вибору для збільшення енерговидобутку для потреб суспільства. Тобто, пшеничне зерно референтне Логосу у правій частині формули Енергії Прогресу, адже сенс суспільно-економічного розвитку – це «видирання вгору Великим Енергетичним Ланцюгом» шляхом «пробивання стелі енерговидобутку» [16] з допомогою Логоса, тобто інтелектуально-інноваційної діяльності, а збільшення енергетичного бюджету суспільства у формі абсолютної додаткової вартості відбувається там, де кількісно самозростає жива речовина біомаси – на пшеничній ниві.

Популярна і поширювана сьогодні у світі модель сталого розвитку «Синьої Економіки» [18] дає пояснення принципів гомеостатичних передумов регенерації біосферою двох енергетичних одиниць із формули Енергії Прогресу. Каскадний принцип організації технологічних циклів виробництва, де відходи одного виробничого процесу стають ресурсами наступного, мінімізує антропогенний тиск на природу. З іншого боку, ідеологія «Іншого канону» [21] передбачає таку структуру економічної системи, у якій існують «розширені вікна економічних можливостей», зумовлені розвитком національних галузей обробної промисловості та інтелектуального капіталу, які активізують синергічний ефект в усіх галузях економіки, передусім у галузях із спадною прибутковістю, до яких належать добувні галузі та сільське господарство. Чому сільське господарство потрапило у статус галузі із спадною прибутковістю? «Похмурий пастор» Малтус був правий щодо деструктивної економіко-синергетичної дії закону спадної родючості ґрунтів у випадку: по-перше, статичності економічної системи; по-друге, недопривласнення аграрним сектором належної йому енергетичної одиниці. Цю ж проблему у свій час недогледів Ф. Кене, який теж трактував економіку як замкнутий статичний цикл (щорічна вартість сукупного продукту постійно становила сім мільярдів ліврів без будь-якого приросту), через що П. Розанвалон [22] назвав його «основоположником антиісторичного методу в економічній теорії», та не розв'язав практично А. Тюрго, посприявши наблизженню революційних подій у Франції наприкінці XVIII ст.

Не взявши до уваги у своїх дослідженнях ключову проблему економіки – вчення про природне джерело енергії, тобто те джерело, яке зумовило існування біосфери загалом, економісти-теоретики,

натомість, перейнялися питаннями розподілу вже здобутої і перетвореної суспільством енергії у формі вартості, яка створюється працею на «шпилькових мануфактурах», «невидимою рукою» пропорційно розподіляється між «булочниками, м'ясниками і пивоварами», причому максимізація привласнення цієї енергії у вигляді доходу одним класом можлива лише за рахунок експлуатації іншого класу, який цю енергію через власну працю у ринкову вартість трансформував. З цієї експлуатації з'являється прибуток і капітал, а отже – можливість економічного розвитку. Інституціоналізовані осередки акумуляції та подальшого використання наявної у розпорядженні суспільства енергії у формі фінансових активів стали серцевиною усіх економічних процесів так званої Другої хвилі – «Червоної Банкономіки». Але гроші – це лише геніально придуманий людьми інформаційний інструмент виміру вартості створених працею речей, цінності самої праці, цінності послуг попередньо нагромадженої праці, тобто енергії, яка прийшла у світ у злаках. Не беручи до уваги та відверто нехтуючи тим фактором, що енергія економічних відносин можлива лише за наявності біологічної енергії, нагромадженої у хліборобстві, сучасна банкономіка виродилась у планетарний симулякр – сутнісно уніщовлену модель відтворення. Економічна наука дійшла констатації того факту, що рух енергії у суспільному організмі забезпечується дією ринкового механізму реалізації гомеостатичності через синкретизм релевантності між суб'єктивною оцінкою придатності блага та величиною вартості витрат виробництва. Це справедливо, якщо продуктами обміну виступають матеріальні блага. А якщо блага не матеріальні, а інформаційні? Тоді, з одного боку, яким чином трактувати вартість слова як товару в рікардіанському контексті, а з іншого – що слугуватиме для свідомості споживача слова критерієм вибору, де знаходитиметься шкала оцінок придатності слова, і чи має вона лише утилітарно-гедоністичний вимір? Рікардіанська концепція вартості відпадає, бо, як жаргував Е. Тоффлер, неможливо наперед визначити і виміряти час, а отже вартість, коли інтелект вченого осяє інноваційна ідея, яка стане товаром на інформаційному ринку.

Яким саме словом як товаром будуть обмінюватися суб'єкти ринку і які критерії ринкової вартості слова висуватимуть покупці і продавці? Сучасний етап становлення постіндустріальних економічних систем нооекономіки Третьої хвилі характеризується посиленою флюктуаційною динамікою у соціокультурному просторі, а саме: відбувається згорання цінностей чуттєвої культури та поширення цінностей ідеаційної культури. Чуттєва культура на ментальність перебуває у фазі обскурації. Це підтверджується аналізом субстанціональних змістів інформаційно-інноваційних товарів, виробництво яких має лавиноподібний NBIC-потік у ринковому просторі та соціальному часі для виробництва кінцевого продукту – біоробота-постлюдини, або, як писав П. Б'юкенен, «великої мавпи». Інституціоналізований осередок виробництва інновацій в умовах чуттєвої культурної ментальності являє со-

бою ноомеритократичну тріаду: хакер – маркетолог – венчурний капіталіст. Основний принцип ноомеритократичної Інтернет-економіки, за М. Кастельсом, – це «реалізація потенціалу перетворення сили інтелекту на засіб одержання прибутку» [14, с. 55]. Венчурний капіталіст «інвестує мрії» хакера, який створює підприємницьку інновацію, а маркетолог реалізовує цю ідею на фондовому ринку. Таким чином, ця тріада, «змінюючи світ через технології», «формує і продає майбутнє», «трансформує технологічне ноу-хау та комерційну мрію у фінансову цінність» [14, с. 55], заробляючи гроші «у неймовірних кількостях» [14, с. 56].

Відомо, що метою розвитку культури (в тому числі і в формі економічної діяльності) є зняття суперечності між буттям і небуттям для забезпечення існування у майбутньому. Культура буржуазної підприємницької етики передбачала ощадливість, тобто заощадження як капітал, який виступав ресурсом реальності бажаної майбутньої дійсності. Оскільки хакер сам творить майбутнє, то перспектива безпеки не пов'язується більше із необхідністю ощадливості. Віртуальне квазібезсмертя досягається максимізацією споживання. Оскільки хакер творить симулякри (а він творить симулякри, бо «тікає від суспільства» [14, с. 58], контрпродукуючи псевдосвіти власної уяви), то споживачі цих продуктів мають виступати ринковими об'єктами, а не суб'єктами, перебуваючи у постійному стані «поінформованого непорозуміння» доцільності і придатності того, що вони купують і споживають. Суб'єкт стає об'єктом, коли уніщовлюється акт рефлексії у режимі «нестримного світу» (Е. Гіденс [10]). Рефлексія виникає внаслідок паузи між актами споживання, тому споживати треба постійно – так ноотехнобанкономіка стає «планетою зіпсутих мавп». «Зіпсута мавпа» – це суб'єкт господарювання, який продукує, обмінює і споживає симулякри. Теоретичне обґрунтування доцільності та безальтернативності способу людського життя як «зіпсуті мавпи» забезпечують інтелектуали, яких Г. Скворода визначав як «глупомудрі мартишки» (тобто ті, хто обґрунтовує правильність життя поза принципом «зрідненої праці»). Метою діяльності «глупомудрих мартишок» та «зіпсутих мавп» є виробництво «великої мавпи» – постлюдини-біоробота, наділеного надлюдськими фізичними та інтелектуальними властивостями, який сприйматиме людей, за висловом Ф. Ніцше, так, як людина сприймає мавпу. У цьому полягає онтологічна суть суспільства «масового споживання» принципу «догвірної правди» акматичної фази чуттєвої культури.

Однак, стріла часу має не лише лінійний, а й циклічний вимір. Акматична фаза чуттєвої культури у структурі свого організаційного патерна містить в інкубаційній фазі патерн альтернативного типу культури – ідеаційної, який стане домінуючим внаслідок біфуркації, поширившись як парадигмальний проект альтернативного розвитку. Ідеація означає орієнтацію свідомості на суще у процесах пізнання. Нооекономіка ідеаційної культури, як постіндустріальна економічна система, тобто інтелектуально-інформаційна економіка, має іншу ме-

ту: пізнання призначення людини у її сутнісному, онтологічно-асимулякративному вимірі. Асимулякративність – це, передусім, стан свідомості, де поінформованість та розуміння релевантні. Розуміння в комунікації, за Н. Луманом [15], – це усвідомлення різниці між повідомленням (зовнішня сторона форми) і тим, що з нього відібрано (внутрішня сторона форми), де інформація – це відмінність, що породжує відмінність. Для ідеаційної культурної ментальності гонічного способу світосприйняття ці відмінності, як внутрішній бік існуючих форм, є модальностями інтегрального розгортання Єдиного Метафізичного Принципу Буття [8, 9], що актуалізується через Слово. Інформаційна економічна система – це спосіб організації виробництва і споживання Слова як товару. Слово – це точка синтезу буття і світу. У слові речі об'являють, уприсутнюють себе у свідомості, тобто існують. Оскільки буття як суще – це розрив із цілим (а вічність можлива лише у цілому і розгортання досвіду безсмертя – мета культури), то слово – це збирання сущим себе самого, тобто слово – категорія субстанціональна. У називанні постають образи і розгортається світ. Світ і речі у свідомості стають взаємопроникні та суцільні у розмежованості. Розмежованість виношує світ у його існування та речі у їх збирання [5], тому розмежованість – мірило світу і речей, початок оцінювання, початок буття ідеї вартості. Слово – це збиральна середина світів у свідомості: ургічного та гонічного, де ступінь синтезу ідеї та образу зумовлює цінність сотвореного. Образ, з одного боку, виражає ідею, а з іншого – оприлюднює субстанціональний прообраз, елементом якого він виступає і сприймається як символ. Пошук суті субстанціонального позначуваного – підстава для оцінювання споживної вартості слова як товару та критерій виміру того типу ідентичності, що зумовлює ідеаційну ітерацію та синергію у практиці проектування середовища на основі спільної мети вищого порядку мультиінтелектуальних економічних систем. Символ виражає ідею, те внутрішнє, сутнісно субстанціональне, що позначається через зовнішній образ, який є предметом досвіду, та апелює до свідомості як значуще, недиференційований акт символізації, універсальний позначник інтегративної ідеї у просторі практики. Свідомість референтності між внутрішнім позначуваням як понаддосвідним принципом архетипної єдності та унікально-індивідуальним світом множинності визначається нами як фрактальна свідомість, у якій через символ, як парадигмальний проект самоактуалізації, розгортається локальний варіант Примордіальної Традиції у тій чи іншій історичній епосі. Такий тип господарської ментальності визначається нами як економічний орієнталізм.

Орієнталістський принцип реалізації свободи – це відтворення Традиційного порядку соціально-економічного буття. Ця процесуальність матиме вигляд:

Виробництво / споживання → Принцип / цивілізація → LOGOS / NOMOS → Світова Монада / Ноосфера = СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ БУТТЯ.

Економічна свобода ідеаційної культурної ментальності в умовах орієнталістського типу економічної системи виступатиме ітеративним механізмом становлення ноосферного принципу соціально-економічного буття:

НООСФЕРНИЙ ПРИНЦИП СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО БУТТЯ: фізична економія / метапраксеологія → метапраксеологія / економічна система → економічна система / хліб → хліб / праця → праця / вартість → вартість / гроші → гроші / розподіл → розподіл / добробут → добробут / відтворення життя, де фізична економія – це наука про Енергію Прогресу. Метапраксеологія – це наука про людську діяльність на засадах фізичної економії. Економічна система – це сукупність механізмів та інституцій акумуляції, розподілу і використання Енергії Прогресу.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Ми ставили перед собою мету дослідження: проаналізувати особливості актуалізації імпульсів волі до життя через економічну діяльність у режимі соціокультурних флуктуацій, а також окреслити футуросинергетичний вектор створення вартості в умовах нооекономіки ідеаційної культури, яка визначається нами як економічний орієнталізм.

По-перше, практичний аспект свободи по-різному моделює бажану дійсність залежно від світо-творчого принципу буття: ургічного або гонічного. Перший принцип передбачає жорстку диференціацію системи і середовища, де система, маючи мету у собі самій, використовує середовище як простір видобутку енергії та звалище ентропії без особливої турботи про середовище. Така система може ефективно функціонувати лише у біполярному асиметричному просторі «центр – периферія» у режимі «глухого кута», де полюсом реалізації контурів зворотних зв'язків виступають Бреттон-Вудські інститути банкономіки «Золотого мільярду». Згідно із гонічним принципом, становлення і розвиток системи відбувається синергічно із процесами самовідтворення живого докільця біосфери, а експорт ентропії мінімізується технологіями «Синьої Економіки» та еквівалентним розподілом енергетичних одиниць Енергії Прогресу.

По-друге, свобода, як можливість самоактуалізації через економічну діяльність, по-різному інституціоналізується у сутнісно різних змістах патернальних конфігурацій домінуючого типу культури у біполярному соціокультурному просторі почергового домінування чуттєвої та ідеаційної культурних ментальностей. Організаційний патерн відтворювальної діяльності чуттєвої культури орієнтує свідомість на задоволення потреб матеріального споживання через інтенсивні ринкові відносини обміну, привласнення і споживання, де, згідно із утилітаристським імперативом, свобода максимізації споживання є критерієм людського щастя та єдиним показником економічного розвитку суспільства. Таким чином, людське задоволення, якісний вимір позитиву волі до життя, є функцією реалізації контура посилювального зворотного зв'язку між обра-

зом потреби у формі ринкової споживної вартості та можливістю миттєвого задоволення цієї потреби, що зумовлює необхідність безперервного споживання для підтримання стану чуттєвого задоволення. Уніщовлення змісту споживних вартостей відтворювальної діяльності, дисрефлексивність онтологічної оцінки придатності благ, активізує поширення симулякрів у системах економічного відтворення, які є соціальною формою ентропії і визначаються як бездуховність.

По-третє, коли репродуктивний потенціал патернального ансамблю домінуючої культури вироджується у симуляцію майже на усіх рівнях суспільного відтворення, то у режимі соціокультурних флуктуацій відбувається біфуркація, наслідком якої є становлення і поширення біполярного культурного типу як панівного. Біфуркація протікає у формі реалізації інноваційно-парадигмального проекту альтернативного способу самоактуалізації, де свобода, як цінність бути іншим, стає ресурсом поширення образу світу, розуміння ціннісних змістів та мотивацій нового соціокультурного типу як домінуючого, який, з метою самовідтворення, утвердиться як нова парадигмальна конфігурація та інституціональна архітектоніка економічної системи.

По-четверте, сучасна епоха являє собою передбіфуркаційний стан соціокультурних флуктуацій, де відбуваються процеси згортання цінностей чуттєвої культури та ментальності внаслідок засилля симулякрів у патернах практики суспільного відтворення, та становлення і поширення цінностей ідеаційної культури, які флуктують в інтелектуальному просторі сучасної науки як асимулякративні контури обмежувальних зворотних зв'язків у формі наукових теорій із тенденціями зближення і синтезу у єдиний альтернативний парадигмальний проект ідеаційної культури, куди, на нашу думку, увійдуть: фізична економія, «Синя Економіка», «Інший канон», «філософія серця» (та «філософія господарства» як її елемент), Примордіалістська концепція Традиційного порядку, що у підсумку зумовить реальність нооекономічного проекту ідеаційної культури – економічний орієнталізм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть / Ж. Бодріяр. – Львів: Кальварія, 2004. – 376 с.
2. Булгаков С. Розмисли. Творча спадщина у контексті ХХІ століття / С. Булгаков; [за ред. В. Д. Базилевича]. – К.: Знання, 2006. – 903 с. – (Славетні постаті).
3. Бьюкенен П. Дж. Смерть Запада / П. Дж. Бьюкенен. – М.: ООО "Издательство АСТ", 2003. – 444 с.
4. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. И. Вернадский. – М.: Айрис-пресс, 2004. – 576 с.
5. Гайдеггер М. Дорогою до мови / М. Гайдеггер. – Львів: Літопис, 2007. – 232 с.
6. Гарсадаги Дж. Системное мышление: Как управлять хаосом и сложными процессами: Платформа для моделирования архитектуры бизнеса / Дж. Гарсадаги. – Минск: Гревцов Букс, 2010. – 480 с.

7. Гачев Г. Д. Ментальности народов мира / Г. Д. Гачев. – М.: Алгоритм, Эксмо, 2008. – 544 с.
8. Генон Р. Восток и Запад / Р. Генон. – М.: Беловодье, 2005. – 240 с.
9. Генон Р. Духовное владычество и мирская власть / Р. Генон. – М.: Беловодье, 2014. – 208 с.
10. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гіденс – К.: Альтерпрес, 2004. – 100 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).
11. Де Сото Е. Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає лише на Заході і ніде більше / Е. де Сото. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 232 с.
12. Как избежать ресурсного проклятия / [под ред. М. Хамфриса, Д. Сакса и Д. Стиглица; пер. с англ. Н. Автономовой]. – М.: Изд. Института Гайдара, 2011. – 464 с.
13. Кантор К. Двойная спираль истории: Историософия проектизма. Т.1: Общие проблемы / К. Кантор. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – 904 с.
14. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс. – К.: «Видавництво «Ваклер» у формі ТОВ, 2007. – 304 с.
15. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / Н. Луман – С.-П.: «Наука», 2007. – 629 с.
16. Морис Я. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього / Я. Морис. – К.: ТОВ «Видавництво «КЛЮ»», 2014. – 784 с.
17. Остром Е. Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії / Е. Остром. – К.: Наш час, 2012. – 398 с.
18. Паулі Г. Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Доповідь Римському клубу / Г. Паулі. – Risk Reduction Foundation, 2012. – 320 с.
19. Подолинський С. А. Вибрані твори / С. А. Подолинський. – К.: КНЕУ, 2000. – 328 с.
20. Поппер К. Р. Открытое общество и его враги. Т.1: Чары Платона; Т.2: Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы. / К. Ра. Поппер – [пер. с англ.]. – К.: Ника-Центр, 2005. – 800 с. (Серия «СДВИГ ПАРАДИГМЫ»; Вып.3).
21. Райнерт Е. С. Як багаті країни збагатили ... і чому бідні країни лишаються бідними / Е. С. Райнерт. – К.: Темпора, 2014. – 444 с.
22. Розанвалон П. Утопічний капіталізм. Історія ідеї ринку / П. Розанвалон. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006. – 246 с.
23. Руденко М. Гнозис і сучасність (Архітектура Всесвіту) / М. Руденко. – Тернопіль: Джура, 2001. – 248 с.
24. Руденко М. Енергія прогресу: Нариси фізичної економії / Микола Руденко. – Тернопіль: Джура, 2003. – 412 с.
25. Сакс Дж. Д. Конец бедности. Экономические возможности нашего времени / Дж. Д. Сакс. – М.: Изд. Института Гайдара, 2011. – 424 с.
26. Скворода Г. Повна академічна збірка творів / Г. Скворода; [за редакцією проф. Леоніда

Ушкалова]. – Харків-Едмонтон-Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2011. – 1400 с.

27. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика / П. Сорокин. – М.: Астрель, 2006. – 1176 с.

28. Тоффлер Э. Революционное богатство / Э. Тоффлер, Хейди Тоффлер. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ПРОФИЗДАТ, 2008. – 569 с.

29. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Й. А. Шумпетер. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.

REFERENCES

1. Bodriar, J. (2004), *Simvolichnyi obmin i smert'* [L'échange symbolique et la mort], Kal'varia, Lviv, Ukraina.

2. Bulhakov, S. (2006), *Rosmysly. Tvorchа spadshchyna u konteksti XXI stolittia* [Reflections. Creative Heritage in the Context of the 21st Century], "Znannia", Kyiv, Ukraina.

3. B'ukenen, P. (2003), *Smert' Zapada* [The Death of the West], "Izdatel'stvo AST", Moscow, Russia.

4. Vernadskiy, V. (2004), *Biosfera i noosfera* [Bio-sfeer's and noosfeer's], Airis-press, Moscow, Russia.

5. Haidegger, M. (2007), *Dorohoiu do movy* [Unterwegs zur sprache], "Litopis", Lviv, Ukraina.

6. Gharajedaghi, J. (2010), *Sistemnoye mishleniye: Kak upravliat' chaosom I slozhniny protsessamy: Platforma dlya modelirovaniya architektury biznesa* [System thinking: Managing chaos and Complexity: A Platform for Deigning Business Architecture], Izdatel'stvo "Grevtsov Buks", Minsk, Belarus'.

7. Gachev, G. (2008), *Mental'nosty narodov mira* [Mentality of the world], Izdatel'stvo "Algorytm, Eksmo", Moscow, Russia.

8. Guenon, R. (2005), *Vostok i Zapad* [Orient et Ossident], Izdatel'stvo "Belovod'je", Moscow, Russia.

9. Guenon, R. (2014), *Duchovnoye vladychestvo I mirskaja vlast'* [Autorite spirituelle et pouvoir temporel], Izdatel'stvo "Belovod'je", Moscow, Russia.

10. Gidens, E. (2004), *Nestrummyj svit: jak hlobalizatsiya peretvoryue nashe zhyttja* [How globalization transforms our lives ails Everywhere Else], "Al'terpres", Kyiv, Ukraina.

11. De Soto, E. (2009), *Zahadka kapitaly. Chomu kapitalizm peremahaye lyshe na Zachody I nide bil'she* [The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and F Expendables world:], "Nika-Tchentr", Kyiv, Ukraina.

12. Hamphris, M., Saks, J., Stiglits, J. (2011), *Kak isbezhat' resursnoho proklyatiya* [Escaping the Resource Curse], "Izdatel'stvo Institut Haidara", Moscow, Russia.

13. Kantor, K. (2002), *Dvojnaja spiral' istorii: Istoriiosophiya proektizma. T. 1. Obshchiye problemy* [The double helix history: Historiosophy proectism: general issues], "Izdatel'stvo Jzyki slavianskoy kultury", Moscow, Russia.

14. Kastel's, M. (2007), *Internet-halaktyka. Mir-kuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspil'stva* [The Internet Galaxy – Reffections on the Internet, Business and Society], "Wydavnytstvo "Vakler", Kyiv, Ukraina.

15. Luman, N. (2007), *Sotsial'nye sistemy. Ocherk obczhey teorii* [Soziale systeme. Grundriss einer allgemeinen theorie], "Izdatel'stvo "Nauka", Sakt-Peterburg, Russia.

16. Morris, I. (2014), *Chomu Zahid panuje – nateper / Opovidi z istorii ta czho z nych vyplyvaje czodo majbotn'oho* [Why the West rules – for nov / The Patterns of History, and What They Reveal About the Future], TOV "Wydavnytstvo "Klio", Kyiv, Ukraina.

17. Ostrom, E. (2012), *Keruvann'ia spil'nym. Evolu'tsija instytutiv kolektyvnoji diji* [Governing the commons. The evolution of institutions for collective action], "Nash chas", Kyiv, Ukraina.

18. Pauly, G. (2012), *Synia ekonomika* [The Blue Economy], Risk Reduction Foundation, Kyiv, Ukraina.

19. Podolyns'kiy, S. (2000), *Wybrani tvory* [Selected works], KNEY, Kyiv, Ukraina.

20. Popper, K. (2005), *Otkrytoye obczhestvo i ego vragi. T. 1: Chary Platona; T 2: Wrem'ya lczheprorokov: Hegel', Marx i drugie orakuly* [The open society and its enemies. Volume 1: The spell of Plato; Volume 2: The high tide of prophecy: Hegel, Marx, and the aftermath], Nika-Tcsentr, Kyiv, Ukraina.

21. Raynert, E. (2014), *Jak bahat'y krainy zabahatily ... i chomy bidny krainy lyshaut'sia bidnymi* [As rich countries are better-and why poor countries remain poor], "Tempora", Kyiv, Ukraina.

22. Rozanvalon, P. (2006), *Utopichnyi kapitalizm. Istoriay ideiy rynky* [Le capitalism utopiqe. Histoire de l'idee de marche], "Wydavnychiy dim "Kyivo-Mohyl'ias'ka akademiya", Kyiv, Ukraina.

23. Rudenko, M. (2001), *Hnosys i suchasnist'.* (Architektura Vsesvitu) [Gnosis and Modern Times. (Architecture of the Universe)], "Dzura", Ternopil', Ukraina.

24. Rudenko, M. (2003), *Energija progresu: Narysy fizychnoyi ekonomiyi* [Energy Progress: Essays in physical economy], "Dzura", Ternopil', Ukraina.

25. Sax, J. (2011), *Konets biednasty. Ekonomicheskiye vozmozhnosti nashego vremeni* [The End of Poverty. Economic Possibilities for Our Time], "Izdatel'stvo Institut Haidara", Moscow, Russia.

26. Skovoroda, H. (2011), *Povna akademichna zbirka tvoriv* [Full academic collection of works], "Majdan; Wydavnytstvo Canads'koho Instytutu Ukrain'skykh Studij", Kharkiv-Edmonton-Toronto, Ukraina-Canada.

27. Sorokin, P. (2006), *Social'naya i kul'turnaya dynamika* [Social and cultural dynamics], "Izdatel'stvo Astrel'", Moscow, Russia.

28. Toffler, A., Toffler, H. (2008), *Revolucionnoe bogactvo* [Revolutionary wealth], "Izdatel'stvo AST: AST MOSCOW : PROFIZDAT", Moscow, Russia.

29. Shumpeter, J. (2011), *Teoriya ekonomichnoho rozvytku. Doslijen'ya prybutkiv, kapitalu, kredytu, vid-sotka ta ekonomichnoho tcsiklu* [The Theory of Economic Development. An Inquiry info Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle], "Wydavnychiy dim "Kyivo-Mohyl'ias'ka akademiya", Kyiv, Ukraina.